

Aan: leden van de gemeenteraad van Etten-Leur
i.a.a. het college van B&W

Van: Rekenkamer West-Brabant

Betreft: **keuze onderzoeksonderwerp; onderzoeksplan 2023**
31 maart 2023

Geachte raadsleden,

Per brief van 15 februari j.l. informeerden wij u over de wijze waarop wij wilden komen tot de keuze van ons eerst onderzoeksonderwerp.

Op basis van ons verzoek om onderwerpen in te dienen, ontvingen we acht reacties, te weten:

1. Opvolging moties en amendementen
2. Grondbedrijf
3. Vervoersstromen Jeugd en Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)
4. Inzet van extra middelen voor doelgroepen
5. Afvalbeleid
6. Coronagelden
7. Armoedebestrijding
8. Inwonersparticipatie

Deze onderwerpen hebben wij (op basis van een korte analyse) getoetst aan de selectiecriteria en per onderwerp ons commentaar op schrift gesteld (zie bijlage 1).

Onze conclusie was dat twee onderwerpen in beginsel geschikt zijn voor een rekenkameronderzoek. Dat betreft nummer 7, *armoedebestrijding* (waarvan ook een deel zit van nummer 4.) en nummer 8, de *inwonersparticipatie*. Dit is echter afhankelijk van de scope en doelstelling van deze onderzoeken.

Vervolgens hebben wij onze voorlopige keuze voorgelegd aan en besproken met het seniorenconvent, op 16 maart. Tijdens die bespreking bleek er een grote voorkeur voor het thema 7. armoedebestrijding (incl. inzet armoedemiddelen van thema 4), incl. schuldhulpverlening. Op basis van het grote draagvlak, heeft de rekenkamer besloten het onderzoek uit te gaan voeren naar **armoede- en schuldhulpverlening** (brede scope).

Keuzes voor de andere drie gemeenten

De rekenkamer heeft voor de andere gemeenten de volgende onderzoeksonderwerpen gekozen:

- Bergen op Zoom: Armoede- en schuldhulpverlening; brede scope
- Drimmelen: Huisvesting arbeidsmigranten
- Roosendaal: Burgerparticipatie (incl. inwonerwijken en jongeren); brede scope

De onderzoeken worden gedaan binnen het ons ter beschikking gestelde budget.

In het geval van Etten-Leur is het voor 2023 gereserveerde bedrag (€ 15.718) veel te weinig voor het onderzoek plus overheadkosten van de rekenkamer. Vandaar dat door het seniorenconvent is besloten dat voor 2023 daarnaast hetzelfde bedrag (voor 2024 gereserveerd) aangewend kan worden, zodat er voor dit jaar €31.436 beschikbaar is.

Vervolg

Wij zullen een kort vooronderzoek doen om het thema (en de uitvoerende partijen) goed in beeld te krijgen, en de precieze scope van het onderzoek te bepalen. Zoals al in onze brief van 15 februari gesteld, is het mogelijk (en wat ons betreft ook wenselijk) dat er een klankbordgroep – bestaande uit enkele raadsleden komt – die met ons hierover spart. Wij begrepen dat er al een werkgroepje Sociaal domein is. Via de griffie zullen wij dit nader regelen.

Dit vooronderzoek zal leiden tot een onderzoeksopzet, op basis waarvan wij de uitvoering van het onderzoek in gang zetten. Over deze onderzoeksopzet zal overleg zijn (waarschijnlijk met de klankbordgroep) en nadien aan de raad ter kennis gebracht.

Vervolgens wordt de keuze voor de onderzoeker(s) gemaakt en start het onderzoek.

Waar mogelijk zullen we in het onderzoek ook een verbinding leggen met ons onderzoek voor Bergen op Zoom (bv. benchmark).

Mogelijke vragen kunt u rechtstreeks aan ons stellen, via onze secretaris, de heer Skip Anker (s.anker@roosendaal.nl of 06-25326725).

Met groet,
namens de Rekenkamer,

Frits van Vugt (voorzitter)

Bijlage 1

Ingekomen onderzoeksonderwerpen

1. Opvolging Moties en amendementen (CDA)

Toelichting door de fractie

Welke moties en amendementen zijn raad breed in 2022 ingediend en zijn deze uitgevoerd conform de wens?

Het overzicht op ingediende moties en amendementen verdwijnt op een gegeven moment. Daarom is het goed om een overzicht over een bepaalde periode duidelijkheid te krijgen over de afhandeling ervan en eventueel actie op zaken te ondernemen.

Reactie Rekenkamer

De opvolging van moties en amendementen is een belangrijk aspect bij het invullen van de controlerende rol van de raad. Op het moment dat het inzicht ontbreekt kan het risico ontstaan dat onderwerpen van het netvlies verdwijnen. Dat is – logischerwijs - ongewenst. Echter, als we kijken naar de criteria die wij hanteren voor de selectie van onderwerpen is het onderwerp voor een onderzoek minder geschikt. In onze beleving is de monitoring een permanente activiteit van de griffie.

2. Grondbedrijf (CDA)

Toelichting door de fractie

Met betrekking tot het Grondbedrijf: Hoe ging het in 2022 met betrekking tot de urenbesteding, de waarderingen en hoe is de financiële stand van zaken.

Als meer gemeenten dit onderzoek uit laten voeren kunnen we (gemakkelijker) benchmarken en tips uitwisselen.

Reactie Rekenkamer

De fractie geeft aan het onderzoek te richten op het jaar 2022. De aspecten die worden genoemd zijn urenbesteding, waarderingen en de financiële stand van zaken. De resultaten van deze aspecten vinden hun weerslag uiteindelijk in de jaarrekening van 2022. Het maakt daarmee deel uit van de controle van de accountant. De wijze waarop grondexploitaties worden berekend en gewaardeerd in de jaarrekening heeft de laatste jaren veel aandacht van de controlerend accountant. Het gaat immers om schattingen en die moeten goed worden onderbouwd. In dat licht zou dit, in lijn van de controleverordening ex artikel 213 Gemeentewet, meegegeven kunnen worden als extra aandachtspunt voor de accountantscontrole 2022.

De Rekenkamer heeft zich op voorhand afgevraagd of er duidelijke signalen zijn voor mogelijk omvangrijke risico's bij de grondexploitaties in Etten-Leur. Mocht dit zo zijn dan zou wellicht een onderzoek met een wat andere scope geschikt kunnen zijn. Bijvoorbeeld als het gaat om de wijze waarop de raad wordt gefaciliteerd in de kaderstellende en controlerende rol. Hoewel de programmabegroting 2023, paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing melding maakt van een risico op het bedrijventerrein Vosdonk-Noord, is het kengetal voor het risico op de grondexploitaties in totaliteit op het niveau A. Dat is het laagste niveau.

De conclusie van de Rekenkamer is dat het onderwerp Grondexploitaties voorsnog niet onderzoekwaardig genoeg is.

3. Vervoersstromen jeugd en Wmo (CDA)

Toelichting door de fractie

Met betrekking tot de vervoersstromen binnen (en misschien ook binnen aangrenzende gemeente voor zover dit ons raakt) onze gemeente, vanuit Jeugd en WMO: Hoe kunnen we hier beter en slimmer mee om gaan; zaken combineren?

Er gaat hier veel geld in om en de ervaring leert dat het beleid niet altijd efficiënt uitgevoerd wordt of kan worden. Duidelijkheid over hoe zaken lopen en anders, beter en efficiënter kunnen lopen is van groot belang.

Reactie Rekenkamer

De Rekenkamer gaat er van uit dat de scope zich met name richt op het vervoer voor de begeleiding, bijvoorbeeld voor dagbesteding voor ouderen, alsmede het vervoer van jeugdigen die gebruik maken van zorgtrajecten. Ook het leerlingenvervoer kan hierin worden betrokken. Het is correct dat een aanzienlijk deel van het budget hieraan wordt besteed. De praktijk leert dat in de combinatie van vervoersstromen nog veel te winnen is. Het organiseren van vervoersstromen is naar de mening van de Rekenkamer meer een bedrijfsmatige aangelegenheid en vanuit dat oogpunt minder geschikt als onderwerp.

4. Inzet van extra middelen voor doelgroepen (D66)

Toelichting door de fractie

Vanuit de gemeente zijn extra middelen beschikbaar voor inwoners/organisaties die dat nodig hebben, soms met (tijdelijke) regelingen soms met subsidies.

Wij hebben het beeld dat deze middelen niet altijd benut worden terwijl ons uitgangspunt juist is dat de beschikbare middelen zoveel mogelijk ingezet worden voor de doelgroepen.

Wij krijgen daarom graag in beeld:

1. Hoe deze voorzieningen benut worden. Concreet dus de aantallen/percentages aanvragen t.o.v. de beschikbaarheid.
2. Wat hiervan de aantallen/percentages aanvragen zijn die voldoen aan de eis en wat afgewezen wordt (en waarom; in categorieën, indien haalbaar).
3. Benchmarking tussen de gemeentes.
4. Indien haalbaar, een analyse of/ en adviezen mochten er verschillen tussen gemeentes zijn of verschillen bij beschikbaarheid en aanvragen.

Wij laten het aan de rekenkamer over om een afbakening / groepering te maken van welke middelen/subsidies zij hiervoor zouden willen onderzoeken om een goed en beheersbaar en vergelijkbaar onderzoek hierover te kunnen starten.

Reactie Rekenkamer (na verheldering van de vraag door de fractie)

De kern van de vraagstelling bij dit onderwerp is of de extra beschikbare middelen in voldoende mate op de juiste plek terecht komen. Hoewel de fractie de keuze voor het onderwerp bij de Rekenkamer laat en het niet teveel wil inkaderen, heeft de fractie wel een aantal voorbeelden aangereikt.

Allereerst zijn dat de (armoede-)middelen voor inwoners die het niet breed hebben, onder andere voor leermiddelen, tegemoetkoming voor de contributie voor de sportclub voor kinderen, gebruik van de webshop voor extraatjes. Maar ook de starterslening, de lening om het huis aan te passen voor ouderen en niet te vergeten de mogelijkheden voor energiebesparing. Bij deze voorbeelden ligt de

focus op de inwoner, maar deze kan ook liggen bij de organisatie die de regeling voor de gemeente uitvoert. Ook hier zijn dezelfde vragen te stellen zoals genoemd in het aangereikte onderwerp.

De fractie neemt ook benchmarking op om de verschillen met andere gemeenten te kunnen analyseren en duiden.

Naar de mening van de Rekenkamer zijn de aangereikte voorbeelden zeker onderzoekwaardig, maar om de juiste scope te bepalen is een vooronderzoek danwel nadere bepaling van de scope noodzakelijk. In een vooronderzoek moet een schets worden gemaakt van het volledige speelveld, de omvang van de budgetten, de (subsidie)regelingen die daaraan ten grondslag liggen en de voorwaarden die daarin zijn opgenomen. Vandaar uit kan een eerste beeld ontstaan en kan een voorstel worden gedaan voor de keuze van het onderwerp.

Aan de andere kant constateert de Rekenkamer dat een deel van de regelingen/middelen armoedegerelateerd zijn. Die zijn thans erg actueel in het kader van het koopkrachtverlies, en het feit dat deze de lagere inkomensgroepen extra raakt. In dat opzicht zou deze onderzoeksuggestie met deze scope goed ingepast kunnen worden bij onderzoekvoorstel 7 (zie hierna).

De Rekenkamer komt tot de conclusie dat dit onderwerp in brede zin op termijn, na een gedegen vooronderzoek, zeker onderzoekwaardig kan zijn (dan kan dit onderwerp op de groslijst worden geplaatst. Of de scope wordt toegesneden op de armoede-/minimaproblematiek; dan kan het onderdeel uitmaken van thema 7. De Rekenkamer opteert voor dat laatste.

5. Afvalbeleid (Ons Etten-Leur)

Toelichting door de fractie

<p>Op het gebied van afval gaat het de fractie vooral om de afvalstoffenheffing en klanttevredenheid. En vaak wordt er grof afval of andere soorten bijgeplaatst bij ondergrondse punten. Hier moet weer een dienst ingeschakeld worden om het op te halen, is dit efficiënt qua kosten?</p>
--

Reactie van de Rekenkamer

De wijze waarop de inzameling van afvalstromen wordt georganiseerd en de wijze waarop de kosten worden verdeeld over de inwoners vraagt om politieke keuzes. Hoe zamelen we in? Doen we dat ondergronds of niet? En hanteren we de principes van tariefdifferentiatie of juist niet? En wat vinden onze inwoners daarvan? Zijn zij tevreden over de inzameling?

Daarnaast staat afvalbeleid tegenwoordig steeds meer in het teken van duurzaamheid. Terugdringen van afvalstromen alleen is niet meer toereikend; het streven is een circulaire economie, waarbij zoveel mogelijk afval als grondstof wordt ingezet. Daarmee is het mondiale opgave waar iedereen een bijdrage aan moet leveren.

De Rekenkamer ziet het afvalbeleid zeker als een onderzoekwaardig onderwerp, maar zou dan de scope meer willen leggen op de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beleid. Daarbij zou de insteek kunnen zijn te onderzoeken of de doelen helder zijn geformuleerd, of deze aansluiten op landelijk beleid, hoe deze worden gevolgd, of en hoe er wordt bijgestuurd en hoe de raad wordt geïnformeerd over de voortgang van het beleid. Daarbij zou het kostenaspect als onderdeel meegenomen kunnen worden. Deze maken ook deel uit van de doelstellingen (100% kostendekking).

Wat de Rekenkamer wel wil meegeven is dat in het Raadsprogramma "Etten-Leur maken we samen" de volgende tekst staat: "Het afvalbeleid evalueren we en verbeteren daar waar dat nodig is. We houden vast aan bronscheiding, het scheiden van afval op de plek waar het afval vrijkomt. Zwerfafval en afvaldumpingen in de wijken en het buitengebied willen we tegengaan. Om dit verminderen, handhaven we intensiever". Het is aan te bevelen dat de raad de aspecten klanttevredenheid en

afvalstoffenheffing bij het college onder de aandacht brengt, zodat deze meegenomen kunnen worden in de evaluatie.

Hoewel afvalbeleid, vanuit de geschetste scope, zeker een geschikt onderzoeksonderwerp is, verdient het aanbeveling om eerst de evaluatie van het college af te wachten.

6. Corona gelden (Ons Etten-Leur)

Toelichting door de fractie

De fractie wenst een onderzoek naar de inzet van de coronagelden. De gewenste insteek van het onderzoek is een combinatie van doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van bestedingen van de coronagelden.

Reactie van de Rekenkamer

Het Rijk heeft gemeenten in de jaren 2020, 2021 en 2022 gecompenseerd om de negatieve effecten in de lokale samenleving te kunnen. De jaarrekening 2021 geeft aan dat voor de eerste twee jaren (de jaren waarin het coronavirus het meeste impact had op de samenleving) de compensatie ruim € 4,3 miljoen heeft bedragen. De verantwoording van de inzet van deze middelen is opgenomen in de verschillende planning en control documenten. Navraag bij de griffie heeft uitgewezen dat de raad nog geen algehele evaluatie heeft mogen ontvangen van het college.

De Rekenkamer heeft, op basis van de financiële coronarapportages in de planning en control documenten, de indruk dat de coronagelden met name zijn ingezet voor de uitvoering van Rijksregelingen (bijvoorbeeld TONK), het compenseren van de extra druk op zorgvoorzieningen (bijvoorbeeld Jeugd en Wmo) en het opvangen van gederfde inkomsten (bijvoorbeeld parkeeropbrengsten). Eigen beleid ziet de Rekenkamer, op basis van het huidige inzicht, maar beperkt terug.

De Rekenkamer is daarom van mening dat het onderwerp minder geschikt wordt geacht voor een onderzoek.

7. Armoedebestrijding (PvdA/GL)

Toelichting door de fractie

Als eerst een vraag om erachter te komen of we de middelen rondom armoedebestrijding op de meest effectieve wijze inzetten en of we hierin nog iets zouden kunnen verbeteren:

“Hoe doeltreffend zijn de maatregelen die de gemeente Etten-Leur treft om armoede tegen te gaan of te voorkomen? In welke mate worden de mensen bereikt die in aanmerking komen voor de maatregelen die de gemeente Etten-Leur treft om armoede tegen te gaan of te voorkomen? Zijn er hiaten te ontdekken waar we nog extra inspanningen kunnen/moeten doen of andere maatregelen kunnen inzetten?”

Reactie van de Rekenkamer

Op het moment dat de coronacrisis naar de achtergrond verdween, werd de wereld geconfronteerd met de oorlogssituatie in Oekraïne. Dat heeft geleid tot een ongekend hoge inflatie. Energieprijzen gingen door het dak en dat werkte door in vrijwel de hele keten. Boodschappen zijn steeds duurder geworden. Het Rijk heeft een fors maatregelenpakket ingezet om de negatieve gevolgen voor de samenleving te beperken. Ondanks dit pakket was deze week nog in het nieuws dat een groot deel van de huishoudens moeite heeft om rond te komen. Het NIBUD bevestigt dit hun website. De verwachting is dat in 2024 1 miljoen mensen in armoede leven.

Kijkend naar de criteria die de Rekenkamer hanteert bij de selectie van onderzoeksonderwerpen dan stellen we vast dat er sprake is van een ontwikkeling met een hoge maatschappelijke impact met hoge risico's, op allerlei terreinen. Ook de impact van de toenemende armoede op de gemeentebegroting kan groot zijn.

De Rekenkamer is van mening dat armoedebestrijding een geschikt onderwerp zou kunnen zijn (groot maatschappelijk belang en het staat prominent op de politieke agenda), maar de scope en de doelstelling moet goed afgebakend worden. Dit raakt ook het genoemde onderzoeksonderwerp 4 (extra inzet doelgroepen).

Een vraag die daarbij hoort is of ook het thema schuldhulpverlening in het onderzoek moet worden betrokken. Voorgesteld wordt om in het seniorenconvent hier het gesprek over te voeren.

8. Inwonersparticipatie (PvdA/GL)

Toelichting door de fractie

Ten aanzien van de participatie is de vraag tweeledig, we zouden willen weten wat de effectiviteit is van een gekozen participatie-route, maar ook in hoeverre de diversiteit in de groepen mensen die participeren, toeneemt met deze aanpak. En natuurlijk of we daarin nog kunnen verbeteren en zo ja, wat we daarvoor moeten doen.

“In hoeverre draagt de routeplanner participatie (of: de participatie-aanpak) bij aan het toenemen van diversiteit in de inbreng vanuit de inwoners, leidt de gekozen participatie-aanpak tot daadwerkelijke verbeteringen in of vergroting van het draagvlak voor een voorstel en wat kunnen we hierin optimaliseren?”

Reactie van de Rekenkamer

De programmabegroting 2023 bevat de volgende tekst: “Het doel van de gemeenteraad is dat inwoners, ondernemers en andere (maatschappelijke) partners beter begrijpen wat de gemeente doet en waarom. Door duidelijke communicatie in heldere taal weten mensen beter waar ze terecht kunnen bij de gemeente en worden ze dus beter geholpen. Met goede communicatie en participatie verlopen projecten beter en hebben inwoners meer invloed op wat de gemeente doet. Inwoners moeten meer regie krijgen over hun woon- en leefomgeving doordat de gemeente openstaat voor hun expertise en initiatieven en deze waar nodig ondersteunt”.

De routeplanner participatie en communicatie is een instrument om de route van een participatieproces uit te stippelen. Hiermee kan de inwoner, ondernemer of maatschappelijke instelling per stap bekijken wat er nodig is in het proces. Omdat iedere situatie anders is, verschilt de route iedere keer per project. Per proces is er dus maatwerk nodig. De routeplanner is tot stand gekomen in 2021. Participatie is zonder meer een onderwerp wat onderzoekwaardig is

De Rekenkamer stelt zich echter de vraag of de timing goed is voor het uitvoeren van een onderzoek naar participatie. In de programmabegroting staat voor 2023 de evaluatie van de routeplanner voor 2023 gepland. De Rekenkamer gaat ervan uit dat het college de routeplanner in de volle breedte evalueert en alle doelgroepen daarbij betreft. Mocht dat niet zo zijn, dan is dit zonder meer een geschikt onderwerp voor het onderzoek. Ook hier stelt de Rekenkamer voor het gesprek te voeren in het seniorenconvent.